

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА У США НА ШПАЛЬТАХ УКРАЇНОМОВНИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ: КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

Стаття присвячена важливості ролі духовного чинника у становленні та збереженні національної ідентичності українською діаспорою США. Через освітню та культурну діяльність української церкви, висвітлену на сторінках україномовної періодики, що і є метою представленого дослідження, отримуємо важливе значення релігії у формуванні української діаспорної спільноти. Проаналізований публіцистичний матеріал дає можливість зробити висновок щодо прямого взаємозв'язку між рівнем релігійності громади та міцністю її національної консолідації.

Ключові слова: україномовна періодика США, українська діаспора, національна ідентичність, українська церква

Lesia Bilovus,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
the Chair of Documentation, Information Activities and Ukrainian Studies,
Ternopil National Economic University
[Lesya Bilovus@i.ua](mailto:Lesya.Bilovus@i.ua)

UKRAINIAN CHURCH IN THE UNITED STATES ON THE PAGES OF UKRAINIAN PERIODIC WORKS: CULTURAL AND EDUCATIONAL ACTIVITY

The article is devoted to the importance of the role of the spiritual factor in the national identity formation and preservation of the national identity by the Ukrainian Diaspora in the United States. Due to the Ukrainian church educational and cultural activity that is highlighted on the pages of Ukrainian-language periodicals, and what is the purpose of the present study, we receive the importance of religion in the formation of the Ukrainian Diaspora community. The analyzed feature material leads us to an important insight about the direct relationship between the level of community religiosity and the strength of its national consolidation.

Key words: Ukrainian-language periodicals of the USA, Ukrainian Diaspora, national identity, Ukrainian church

Посилення світових глобалізаційних процесів робить актуальним проблему державотворення та націєтворення через формування національної ідентичності. Тільки ті країни, які зуміють зберегти свою національну самість, свою духовність та тип екзистенції, зможуть не перебувати під впливом

глобалізації. Тому питання формування національної ідентичності та її компонентів є нагальним, зокрема ідентичності релігійної.

Відомо, що у процесі історичного розвитку форми реалізації релігії мали чітку етнічну природу та особливості. Оскільки найважливішими соціокультурними характеристиками цивілізацій є етнічність та релігія, то взаємозв'язок між ними є цілком органічним. Через те, питання важливості ролі духовного чинника у становленні та збереженні національної ідентичності є незаперечним та актуальним у контексті сучасних глобалізаційних чинників, особливо щодо закордонних українців, нашої діаспори. Сьогодні, коли економічна нестабільність та відкритість кордонів змусили багатьох українців покинути батьківщину, наші емігранти, як і раніше, гуртуються у чужих країнах саме навколо українських церков, стають членами парафіяльних громад, що постійно зростають. Для сучасного українця-емігранта часто це єдине місце для душевного спілкування, тут можна знайти підтримку і пораду, почути рідну мову, отримати благословення. «Можливість свободи віросповідання у США відкрила двері та дала нагоду поділитися з нашими сусідами тим, хто ми є, звідки ми прийшли та що принесли в своїх серцях та думках. Народи, предки яких, можливо, ворогували в Європі, опинилися серед дружніх сусідів, і Америка стала для них другою батьківщиною» [10].

Значенню релігії у формуванні української спільноти присвячені праці митрополита Іларіона (Івана Огієнка) [6], В. Липинського [8], М. Братасюк [2], В. Калача [7], І. Паславського [9] та ін., однак питання культурно-освітньої діяльності української церкви для української громади США, що б висвітлювалося на сторінках україномовних періодичних видань діаспори, окремо у науковому дискурсі ще не висвітлювалося. Тому метою нашого дослідження є простежити вищезначену активність українських духовних осередків у контексті інформаційного простору українців США.

Кожна українська парафія чи церква у США, крім власне духовного збагачення своїх вірян, намагається брати активну участь і в культурному житті української діаспорної громади. Про це неодноразово друкують матеріали у

періодичних виданнях: будь-яка імпреза з національним забарвленням – це знакова подія, що має ще й суто практичне значення. Наприклад, щороку у Пармі на Провідну неділю парафія св. Покрови влаштовує свячене поєднуючи це із культурною програмою. Свято завжди проходить під знаком відзначення певної річниці в історії України, через що присутні жертвують кошти на благочинність. Багато місця у газетній статті відведено опису концертної програми – різноманітності жанрів представлених номерів, особистості виконавців, віковий діапазон яких надзвичайно широкий, – а також акценту на благословенні парохом пізнішої трапези, під час якої всі бажають один одному Божої ласки та усіляких благ. Такі заходи також можуть відзначатися символічними подарунками у вигляді авторських писанок.

Товариство старших громадян (Клуб емеритів) при катедрі св. о. Миколая щорічно влаштовує у школі св. о. Миколая вечори гумору «Веселий день», щоб розвеселити парафіян, гостей і просто приємно провести час у колі друзів. Такі заходи передбачають проведення своєрідного концерту з гумористичними віршами, піснями, гуморесками, смачною перекускою, лотереєю, дохід з якої призначений на школу та катедру св. о. Миколая. До влаштування вечора долучається дуже багато людей, яким священик складає подяку у кінці свята. В опублікованих матеріалах відзначено позитив у проведенні таких розважальних імпрез, що дають радість людям.

УПЦ Св. Володимира в Пармі (Огайо) традиційно на початку лютого влаштовує у своєму приміщенні «Полтавський вечір». Як повідомляють друковані джерела, кожен такий вечір є унікальним, бо сприяє відтворенню українських національних традицій. Відвідувачі приходять у вишиванках, готують доповіді про культуру і традиції Полтавщини, на вечерю подають традиційні полтавські галушки. Що важливо – зустрічі з видатними митцями діаспори та матірної України. За майже сорокалітню історію існування «Полтавського вечора» зібрано тисячі доларів, що їх спрямовано на доброчинні та громадські цілі українців Клівленду та незалежної України.

У парафіях сформувалася позитивна традиція – влаштовувати парафіяльні фестини (кожна церковна громада організовує у той період, коли їй зручно, не перетинаючись у часі з іншими фестивалями), що слугують важливою нагодою для об'єднання парафіян навколо певної ідеї, заради вирішення спільних проблем. У періодичних виданнях, що знайомлять із проведенням та перебігом таких заходів, задокументовано інформацію про фестивалі у Блумінгдейлі (храм св. Андрія), Чикаго (храм святих Володимира і Ольги; парафія св. Йосифа Обручника), Спрінгфілді (церква Різдва Богородиці), Йорктаун (церква св. Івана), Палантайні (церква Непорочного Зачаття), Пармі (святого Андрія), Бенсенвілі (св. Тройці), а громади УГКЦ Успіння Пресвятої Богородиці у Перт-Амбой (Нью-Джерсі) та УГКЦ Св. Володимира у Глен-Спей у 2013 р. провели свої перші українські фестивалі, які відтоді стали традиційними. Зауважимо, що такі заходи відбуваються за ініціативи настоятелів та членів парафіяльної ради з метою сформувати, зміцнити громаду всередині парафії, а також збір коштів для підтримки церкви. Однак самі священики наголошують на тому, що фестиваль не може стати якимось бізнесом чи переслідувати лише фінансову мету, тоді він втрачає свій сенс і потрібно шукати інший формат.

У вересні в Стемфорді вже півстоліття завдяки підтримці вірян та духовенства українських греко-католицьких парафій Коннектикуту відбувається День України, фестиваль, що сприяє збереженню та примноженню українських традицій. Святковий день, за друкованими матеріалами, завжди розпочинається з Архиєрейської Служби Божої. Учасниками та гостями є також офіційні особи від консульства України у США та губернатора штату. Окрасою Дня України є мистецька програма, у якій беруть участь танцювальні і вокальні колективи з Коннектикуту, Нью-Джерсі, Нью-Йорку, організований ярмарок із ювелірними виробами, творами ужиткового мистецтва. Усі виручені кошти спрямовують на підтримку семінарії св. Василя Великого, Стемфордського єпархіального культурного центру, музею, бібліотеки, громадські потреби. Перед святковим концертом Владика, благословляючи паству, зазначає, що кожен має можливість плекати національну християнську культуру, зразки якої

численно представлені у наших музеях. Саме завдяки авторитету української громади у Коннектикуті, з часом єпархіальне свято переросло у грандіозний фестиваль, який щороку відвідують 4-5 тисяч людей, як українців, так і не українців.

УГКЦ св. Юра у Нью-Йорку вже сорок років організовує триденний травневий фестиваль української культури, який справедливо вважають найграндіознішим масовим мистецьким заходом української діаспори США. Захід задумано та реалізовано як подію, що приваблює і залучає не тільки українців усіх хвиль, а й англомовних американців. У численних публікаціях, присвячених фестивалю (рубрики «Діаспора», «США» у виданнях «Міст», «Час і Події»), задокументовано усі факти із організації, перебігу та вражень очевидців. Концертна програма (п'ятниця-неділя) відбувається на сцені, що її облаштовано прямо біля самої церкви. Фестиваль відкриває і благословляє парох (Вернанд Панчук), після чого звучать гімни американської та української держав. Закриваючи фестиваль молитвою і благословенням настоятель висловлює подяку усім учасникам, організаторам, відвідувачам, усім, хто чимало працював для того, щоб цей захід відбувся. Оскільки цей фестиваль традиційний, то, як зазначає Лідія Корсун, журналіст газети «Час і Події», щорічно він відбувається за вже усталеною програмою – як своєрідний парад національної культури. Уважаємо позитивним той факт, що політика дирекції заходу полягає у наданні можливості усім охочим виступити, презентувати себе на великій сцені, а не вибрати кращих з кращих. У п'яти концертах бере участь величезна кількість танцювальних, хорових колективів, сольних співаків, гумористів. Автори дописів називають усіх учасників та їх керівників, кількість яких свідчить про популярність занять національною культурою в американської молоді українського походження. Таке самовираження на сцені фестивалю вважають подальшим стимулом для майбутньої участі дітей і юнацтва в аматорських колективах української громади США, за що автори статей окремо дякують керівникам студій за їх ентузіазм. У цьому фестивалі рідко беруть участь запрошені артисти з України. Зазвичай, виступають

вихованці місцевих мистецьких об'єднань. Хочемо зауважити наступний факт: половина учасників – не українці (ірландці, поляки, албанці, афроамериканці), однак їх участь засвідчує активне пропагування церквою, школами, мистецькими керівниками української культури серед неукраїнців, що заслуговує на особливе відзначення. Неодмінним атрибутом заходу є виставки та продаж українських товарів: вишиванки, рушники, кераміка, писанки, одяг, книги, картини тощо, – а також частування стравами української кухні. У дописах відзначено велику кількість відвідувачів, покупців, серед яких чимало англомовних американців, а також за акцентовано на щорічній кращій організованості та велелюдності фестивалю. В останні роки цей захід відвідував архієпископ Нью-Йорку Тімоті Долан, єпископ Стенфордського округу Павло Хомницький. Сьогодні це триденне свято України стало невід'ємною частиною громадського і мистецького життя метрополії, що своєю популярністю викликає зацікавлення у ще більшій кількості українців та американців.

Як можемо бачити, парафіяльні фестини української діаспори США, відповідно до матеріалів у періодичних виданнях («Міст», «Свобода», «Українське слово», «Час і Події» у рубриках «Життя громади», «США», «Діаспора», «Українське Чикаго», «З редакційної пошти»), відбуваються за наперед визначеними сценаріями, традиційно як заходи із мистецької самопрезентації, з ярмаркою народних виробів декоративно-прикладного вжитку, українською музикою, національною кухнею та ознайомленням із обрядами східного християнства. Найчастіше у відповідях у гостей свята на запитання, чого вони очікують від фестивалю, звучить бажання зустрітися з друзями та послухати української музики. Хочемо окремо заакцентувати на величезній увазі, що приділяється дітям на таких національних святах. Спеціально для них організовують атракціони, ігри, цікаві розваги, майстер-класи, конкурси, спортивні змагання, що тривають цілий день. Преса відзначає активність священиків в заохоченні своїх громад до збереження і розвитку національних культурних традицій через організацію з парафіянами таких

фестивалів, тісну співпрацю парафіяльного сестринства і братства. Часто самому фестивалю передують інформаційна кампанія в пресі, де друкують також інтерв'ю з духовними отцями парафій, де вони розповідають про підготовку до свята, очікування, про парафію, її школу, про мистецтво України. Творчі особи заохочуються ними для участі у численних місцевих гуртках, студіях, товариствах, хоча приїзд на фестин артистів з материкової України (Марія Бурмака, Віктор Павлик, Андрій Князь, гурт «Патриція») вважають ковтком свіжого повітря ідентичності. Крім організованого концерту, де звучать й авторські твори чи інтерпретація класичних, мистецької виставки (герданів, ікон, писанок), лотереї, футбольного матчу із сусідньою парафією, вечірніх танців чи дискотеки для молоді. Повторимо: з кожним роком організація свят удосконалюється, збільшується і кількість гостей. Автори дописів зазначають, що на цих заходах багато найстарших парафіян, які своєю довголітньою жертвовною працею стали прикладом для молодих членів парафіяльної громади. Із розмов з ними отримуємо інформацію, що раніше люди брали позику, щоб на новій батьківщині спорудити такі потужні духовні установи, а тому кожен сьогодні має розуміти, що віддати частину свого прибутку на церкву – не пусті декларативні слова. Зрозуміло, що на підготовку таких свят потрібні кошти, які, зазвичай, спонсорує кредитівка «Самопоміч». Тому на українських фестивалях завжди є зауваження щодо присутності там представників кредитної кооперативи, які запрошують до членства, та інформаційного столу УНС. Загалом, спонсорів є чимало (наприклад, «Міст», East Village Market, WDT, Euro Home Remodeling тощо), зокрема й інформаційних (періодичні видання), їх усіх перераховано і згадано у кожному публіцистичному матеріалі, опублікованому з приводу проведення фестин. Також автори статей відзначають правильність позиції священників інших церков: об'єднання і відвідування таких фестивалів один одного; до цього вони спонукають і своїх парафіян. Як і в найбільшому українському фестивалі у Нью-Йорку, на парафіяльних фестинах можуть бути присутні Генеральний консул України із сім'єю, голова Фондації Голодомору М. Міщенко, президент Фондації

«Спадщина» Ю. Куляс, українські політики, які акцентують на здобутках української діаспори у США, її досягненнях у збереженні національної ідентичності в чужій країні, а представники американського уряду та урядів інших країн (сенатор Марк Кірк, конгресмен Майк Квінглі, кандидат на посаду губернатора штату Іллінойс Брюс Раунер, олдермен Роберт Фіоретті та ін.) виступають з підтримкою ролі українців США в захисті суверенітету України. У Пармі (Огайо) в УГКЦ Покрови Пресвятої Богородиці група активістів, небайдужих до долі України та збереження демократичних цінностей, – «Cleveland Maidan Association» – дає благодійні концерти. У спільній молитві священники різних конфесій дякують Богові за Його милість і любов до нас та просять подальшого заступництва та присутності в народі та уряді України. Як відзначено у друкованих матеріалах, про присутність у церкві однодумців свідчать щедрі пожертви, зібрані під час концерту. Також активно діють члени Cleveland Maidan Association на інших фестивалях, продаючи різні речі з метою зібрати кошти для переказу на допомогу українським військовим у зоні АТО. Організатори фестивалів від початку військових дій на Сході України також використовують ці заходи для пожертв на потреби української армії. Таким чином, парафіяльні громади, організовуючи за ініціативи своїх настоятелів українські фестивалі, привертають увагу жителів Америки до України, українців, нашої мовної і культурної традиції за одночасного об'єднання церковної спільноти [1; 3].

У 2013 р. газета «Час і Події» започаткувала серію статей для ознайомлення читачів із людьми та організаціями, що відіграють важливу роль у житті української громади у США, серед яких не останнє місце займають храми та їх настоятелі. Природно, що журналісти газети «Час і Події» у такому випадку віддають перевагу розмові із священником, який не тільки розповідає про себе і церковне життя, а й висловлюють свою думку з приводу насущних проблемних вузлів парафії. Настоятель парафії св. Йосифа о. Микола Бурядник у своєму інтерв'ю газеті «Час і Події» ділився досвідом подолання кризових явищ, що існують у кожній громаді. Передусім, це неоднорідність

парафіяльного середовища: багато людей різного віку, з різними політичними поглядами, які надзвичайно активні у житті церковної спільноти, намагаються нав'язати свою думку. Інше питання, що постійно потребує вирішення, – це відсутність комунікації між людьми. На думку священика, у середовищі діаспори такого бути не може, а тому потрібно не тільки відвідувати служби, а й зустрічатися, спілкуватися опісля. З цим погоджується настоятель УГКЦ Непорочного Зачаття у м. Палантайн, коли говорить, що найбільша проблема українців – це брак єдності, порозуміння. А парох Ярослав Мендюк із парафії св. Йосафата застерігає українців останньої хвилі еміграції, щоб відвідували свої національні церкви та були активні у житті діаспорної громади. Люди, які не беруть участі у діяльності своєї спільноти, дуже швидко відчують сильний асимілятивний вплив та відчуження від свого коріння. Звичайно, потрібно усвідомлювати, що ти живеш в іншій державі, шанувати її, однак національних основ у жодному разі не можна забувати. У чужій країні дуже легко втратити свою національну ідентичність і не набути нової, відповідно – ти всюди будеш чужий, загублений між різними світами. Своя ж, національна церква відіграє роль духовного центру, є осередком, що ширить Боже слово [5].

Основною концентрацією діяльності Української православної ліги є сьогодні діяльність її стипендіальних програм – Стипендійний фонд ім. Митрополита Іоана, який надає допомогу семінаристам православних семінарій, у тому числі й Софійської, та Стипендійний фонд Лінн Савчук-Сарона Кузьбит, що допомагає молодшим членам Ліги здобути вищі студії з права. У духовному центрі українського православ'я, який заснований у Баунд Бруці в 1951 р. Митрополитом Мстиславом, є величезна бібліотека, зареєстрована у Конгресі США, а також, що важливо, Свято-Софіївська українська православна духовна семінарія. Як повідомляють публіцистичні матеріали, на одному із з'їздів Ради Митрополії було вироблено цілком новий підхід у підготовці майбутніх духовних осіб. У листі протоієрея Василя Завірюхи, опублікованого у газеті «Свобода» у рубриці «З редакційної пошти», зазначено, що з метою надати найкращої богословської та пастирської освіти

було підібрано досвідчених викладачів, розширено навчальний план, який передбачає дві нові магістерські програми на здобуття ступеня магістра пастирського богослов'я. Безперечно, це дає студентам більше можливості для продовження їх освіти. Оскільки таке навчання потребує великих фінансових затрат, то через періодичні видання друкуються прохання щодо пожертв на підтримку богословської освіти, а керівники семінарії вважають, що духовна освіта в її стінах має формувати людину, яка буде віддано служити Богові та Україні. Тому вони і запрошують талановиту українську молодь, яка може тут здобути належні знання.

На приватній оселі УПЦ Всіх Святих в Емлентоні (Пенсильванія) ще у 1979 р. була заснована школа бандури «Кобзарська Січ», яка, відповідно до друкованих матеріалів, продовжує діяти і сьогодні. Школа проходить влітку, протягом двох тижнів у вигляді гуртків для різних вікових категорій. Музичним і мистецьким директором є Олег Махлай, колишній диригент славнозвісної Капели бандуристів ім. Т. Шевченка, який ставить за мету сформувати у слухачів високий рівень гри на бандурі та хорового співу, велику увагу приділяючи українській мові та дикції. Діти, крім власне музичних занять, мають можливість навчитися плести браслети чи працювати з глиною, влаштовувати маскаради, брати участь у конкурсі талантів тощо. Учасники табору навчання перемижують із добре організованим дозвіллям. Також, як зазначено у публікаціях, О. Махлай дав курс духовної музики для дяків-диригентів та хористів щодо виконання церковної хорової музики.

Певна кількість публікацій документує функціонування та підтримку діаспорними громадами в США Інституту ім. Митрополита Андрея Шептицького для східнохристиянських наук. Відповідно до опублікованого матеріалу, цей заклад був заснований у Чикаго наприкінці 80-х років минулого століття, у 1990 р. перенесений до Оттави, де існує як підрозділ богословського Університету св. Павла. Інститут є популяризатором УГКЦ в Америці та дає можливість студентам, переважно вихідцям із США і Канади (хоча є і з України) вивчати національну східну богословську і духовну спадщину. Цей

заклад в українському греко-католицькому монастирі Преображення Господнього (Редвуд Веллі, Каліфорнія) проводить унікальні літні курси, на які щороку приїжджають студенти різних віросповідань із різних країн (Північної Америки, Африки, Азії, Австралії, Європи) для проходження магістерського рівня вивчення богословської традиції східного християнства. Такі одномісячні заняття, на думку організаторів та самих курсантів, сприяють заглибленню у християнську духовність, що досягається поєднанням університетських викладів і занурення у монастирське життя. Публікації у діаспорній пресі, які подають інформацію щодо набору на курси, документують фаховість викладачів (о. архімандрит д-р Боніфаций Луїкс, о. д-р Андрій Чировський, проф. Борис Гудзяк) та високий рівень викладання. На підтримку діяльності Інституту ім. Митрополита Андрея Шептицького для східнохристиянських наук у Чикаго часто влаштовуються виставки видань, фотографій, наукові конференції, бенкети, відеорепортажі. Зауважено значну кількість почесних гостей, які є авторитетними особами у світі богослов'я, присутність великих жертводавців закладу. Один із останніх, даючи інтерв'ю газеті «Свобода», наголосив, що без висококваліфікованих священиків, сестер, духовних провідників, яких готує Інститут ім. Митрополита Андрея Шептицького для східнохристиянських наук, УГКЦ в Америці не має майбутнього. Звичайно, вона сьогодні не тільки відродилася, а й розвинулася в материковій Україні, де є багато вірян, однак вона мусить продовжувати існувати й у Північній Америці.

У 90-х роках минулого століття католицька парафія св. Володимира у Гемпстеді (Нью-Йорк), згідно із опублікованими матеріалами, проводила семінари церковного співу під керівництвом професора Йосифа Роля, автора підручника церковного співу в США «Music of the Ukrainian Catholic Church for Congregational Singing», який викладає у Семінарії св. Василя Великого (Стемфорд). Прикметно, що діапазон віку учасників дуже широкий – від 18 до 80 років; це ж стосується і професійності – серед присутніх були професіонали та кандидати у дяки у своїх парафіях. Зауважено пильність і ентузіазм

курсантів та висловлено сподівання щодо поширеності таких семінарів по всій території США і Канади з метою збереження традицій українського церковного співу.

У 2014 р. з нагоди легалізації УГКЦ у Центрі студій спадщини Патріарха Йосифа Сліпого при Релігійному товаристві українців-католиків «Свята Софія» оголошено конкурс читців «Одна Сибір несходима...» серед учнів 5-12 класів «Рідної школи» у Філадельфії, які готували до виголошення поезії як власне українських, так і діаспорних поетів. Компетентне журі оцінювало конкурсантів за кількома критеріями, нагородивши переможців дипломами та цінними подарунками від кредитівки «Самопоміч». Як зазначає прес-служба Товариства, метою цього заходу було не тільки відзначити чвертьстолітню дату виходу УГКЦ з підпілля, а й ознайомити та зацікавити молоде покоління історією катакомбної церкви та долею її мучеників.

Часто священики намагаються органічно поєднати Божественну літургію українською та англійською. Настоятель Кафедрального собору св. Володимира в Пармі висловлює переконання, що для збереження рідної мови і віри, прищеплення молоді любові до них, двомовна служба є порятунком. Не можна також забувати і про змішані подружжя. Проте збільшення кількості емігрантів четвертої хвилі вдихнуло «друге життя» у релігійні громади США, зокрема, і в мовному контексті. Інформаційні матеріали постійно відзначають факт проведення богослужінь українською мовою. Душпастирі вважають, що заохочення сучасної молоді (багато з них вже народжені в Америці) до вивчення рідної мови, її знання і вживання збагачують людину духовно та сприяють збереженню національної ідентичності, перебуваючи далеко від історичної батьківщини.

Для того, щоб запобігти чи уповільнити процес асиміляції церква намагається залучати молодь до духовної роботи. Однак у сучасному світі глобалізації та пропаганди молодь потребує чимало інформації, щоб зберегти свою національну віру як основу самості, щоб не загубитися у розмаїтті поглядів. Звичайно, сімейні традиції, що їх виносимо з дитинства, про спільні

релігійні святкування, обряди варто зберігати, проте, як вважають автори дописів в україномовній періодиці США, їх потрібно доповнити відповідною катехизацією та освітою. З цього приводу поширюється інформація про роботу у Північній Америці групи молодих ентузіастів (священиків, науковців, педагогів, громадських діячів, батьків) над багатотомним посібником християнства, що має назву «Христос посеред нас». Серія охоплює доступний виклад Старого та Нового Завітів, їх трактування, подає відомості про найвизначніших осіб української церкви, зокрема її святих та мучеників, пояснення релігійних обрядів та богослужб тощо. Автори вбачають серію, передусім, як родинну книгу, цікаву та ілюстровану, щоб заохотити молоду людину сповідувати ідеали християнства. Прикметно, що видання – україномовне; для тих, хто добре володіє рідною мовою передбачено відповідне англomовне [4].

Ще від самого прийняття християнства наш народ черпав свою духовність та просвіченість з храмів. Люди, які з тих чи інших причин були змушені покинути Україну й оселитися у США зуміли привезти із собою та зберегти найголовніше – культуру, релігію та ідентичність. Для багатьох з них Америка стала батьківщиною, тут народилися нові покоління українців, уже тут святкуються найголовніші події життя громади. Однак найголовнішим для діаспори стало створення національних духовних центрів, де різні покоління до сьогодні зберігають і передають найцінніше – мову, релігію, традиції. Де б українці не проживали, передусім, споруджували храм як місце духовного очищення, бо без віри не можна зберегти себе як націю. Чим вищий рівень релігійності громади, тим міцніше вона національно консолідована, тим слабше піддається процесу нівелювання української ідентичності під впливом космополітизму та глобалізації.

Список використаних джерел

1. Боднар В. Парафіяльне свячене в церкві св. Покрови Пресвятої Богородиці в Пармі / д-р Володимир Боднар // Свобода. – 1997. – Ч. 96. – С. 7; Осіння пастораль у долині джерел // NOVAгазета. – 2013. – № 36 (245). – С. 14-15.

2. Братасюк М. Християнство як етноконсолідуючий чинник / М. Братасюк // Християнство і національна ідея: науковий збірник. – Київ-Тернопіль-Краків, 1999. – С. 48-53.

3. Ведмедик-Капустянська В. Славний ювілей «Полтавського вечора» / Віра Ведмедик-Капустянська // Свобода. – 1995. – Ч. 55. – С. 4; Клюб емеритів у Чикаго влаштував вечір гумору / Н. Ф. // Свобода. – 1995. – Ч. 226. – С. 5; Корсун Л. 35-й Святоюрський фестиваль української культури у Нью-Йорку / Лідія Корсун // Час і Події. – 2011. – № 21. – 25 травня; Костенко Л. Перший український фестиваль у Петр-Амбої / Ларіон Костенко // Міст. – 2013. – 27 червня; Костенко Л. Три дні пісень і танців у Нью-Йорку / Ларіон Костенко // Міст. – 2013. – 23 травня; Кулешко Г. Сезон парафіяльних фестивалів – розпочався! / Галина Кулешко // Час і Події. – 2006. – № 32. – 10 серпня; Ліський Б. Український фестиваль відбувся в Орегоні / Богдан Ліський // Свобода. – 2012. – № 35. – С. 13; Марусик Н. Парафіяльний фестин при парафії св. Володимира і Ольги / Настасія Марусик // Час і Події. – 2014. – № 37. – 11 вересня; Святочна зустріч в Клубі Емеритів в Чикаго / Н. Ф. // Свобода. – 1996. – Ч. 34. – С. 3; Слиж Л. Український фестиваль у Глен-Спеї / Лідія Слиж // Міст. – 2013. – 17 жовтня; Угрин Г. Фестин на парафії св. Володимира і Ольги / Галина Угрин // Час і Події. – 2013. – № 37. – 12 вересня; Угрин Г. Юктоберфест на парафії св. Йосифа Обручника / Галина Угрин // Час і Події. – 2013. – № 34. – 22 серпня; Федорчук О. Концертом підтримали київський Майдан / Олександр Федорчук // Свобода. – 2014. – № 15. – С. 18; Хмельковський Л. Українська церква провела перший фестиваль / Левко Хмельковський // Свобода. – 2013. – № 28. – С. 9; Ценглевич І. На фестивалі в церкві св. Тройці / Ірина Ценглевич // Час і Події. – 2011. – № 33. – 18 серпня; Штогрин О. Парафіяльний фестин в Українській католицькій церкві Непорочного Зачаття м. Палантайн / Оксана Штогрин // Час і Події. – 2012. – № 45. – 07 листопада.

4. Герасимович-Олинець М. Семінар церковного співу / Марія Герасимович-Олинець // Свобода. – 1996. – Ч. 183. – С. 3; Завірюха В. Свято-Софіївська семінарія розпочала навчальний рік / Василь Завірюха // Свобода. – 2014. – № 44. – С. 7; Конкурс, присвячений історії УГКЦ / Товариство «Свята Софія» // Свобода. – 2014. – № 17. – С. 9; Ликтей Я. Відбулася Школа гри на бандурі та хорового співу / Ярослав Ликтей // Свобода. – 2010. – № 41. – С. 11; Найбільше довіряють церкві // Міст. – 2013. – 21 лютого; Плянують літні курси Інституту ім. А. Шептицького // Свобода. – 1992. – Ч. 20. – С. 1; Православно-католицькі відносини будуть темою літніх курсів Інституту ім. А. Шептицького // Свобода. – 1993. – Ч. 60. – С. 1; Смаль М. Церква виховує патріотів / Микола Смаль // Свобода. – 2008. – № 39. – С. 7; У літніх курсах Інституту ім. А. Шептицького взяли участь викладачі Львівської Богословської Академії // Свобода. – 1995. – Ч. 146. – С. 3; Храплива-Щур Л. Хто допоможе нашим прихильникам? / Леся Храплива-Щур // Свобода. – 1997. – Ч. 29. – С. 4; Чикагська громада вшанувала Інститут ім. Митрополита Андрея // Свобода. – 1997. – Ч. 12. – С. 4.

5. Іванишин-Угрина С. Отець Микола Бурядник: «Служба Божа взагалі не повинна закінчуватися в храмі» / Світлана Іванишин-Угрина // Час і Події. – 2012. – № 31. – 01 серпня; Іванишин-Угрина С. Отець Михайло Кузьма, настоятель церкви Непорочного Зачаття у м. Палантайн: «Я намагаюсь скеровувати парафію до єдності, любові, розвитку духовного життя» / Світлана Іванишин-Угрина // Час і Події. – 2013. – № 49. – 05 грудня; Іванишин-Угрина С. Отець Ярослав Мендюк, настоятель парафії св. Йосафата: «Моя особиста мрія – щоб у майбутньому парафія назавжди залишилася українською, греко-католицькою, а не просто католицькою східного обряду» / Світлана Іванишин-Угрина // Час і Події. – 2013. – № 41. – 10 жовтня; Ценглевич І. Настоятель церкви Непорочного Зачаття у м. Палантайн – о. Михайло Кузьма: «Наша парафія маленька, але має велике серце» / Ірина Ценглевич // Час і Події. – 2012. – № 42. – 17 жовтня.

6. Іларіон (Митрополит) Українська церква: Нариси з історії Української Православної Церкви : У 2 т. – Вінніпег : Видання Консисторії УГПЦеркви в Канаді, 1982. – 364 с.

7. Калач В. Релігія та українське націєтворення / В. Калач // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Українознавство. – 2010. – № 14. – С. 54-56.

8. Липинський В. Релігія і церква в історії України / В. Липинський. – К. : Рада, 1995. – 111 с.

9. Паславський І. Між Сходом і Заходом. Нариси з культурно-політичної історії Української Церкви / Іван Паславський. – Львів : Стрім, 1994. – 143 с.

10. Хмельковський Л. Альбом до 100-річчя парафії / Левко Хмельковський // Свобода. – 2013. – № 34. – С. 11.

Reference:

1. Bodnar V. Parafiialne sviachene v tserkvi sv. Pokrovy` Presviatoi Bohorodytsi v Parmi / d-r Volodymyr Bodnar // Svoboda. – 1997. – Ch. 96. – S. 7; Osinna pastoral u dolyni dzherel // NOVAgazeta. – 2013. – # 36 (245). – S. 14-15.

2. Bratasiuk M. Khrystyianstvo yak etnokonsoliduiuchy chynnyk / M. Bratasiuk // Khrystyianstvo i natsionalna ideia: naukovyi zbirnyk. – Kyiv-Ternopil-Krakov, 1999. – S. 48-53.

3. Vedmedyk-Kapustianska V. Slavnyi yuvilei «Poltavskoho vechora» / Vira Vedmedyk-Kapustianska // Svoboda. – 1995. – Ch. 55. – S. 4; Kliub emerytiv u Chykago vlashtuvav vechir humoru / N. F. // Svoboda. – 1995. – Ch. 226. – S. 5; Korsun L. 35-i Sviatoiurskyi festyval ukrainskoi kultury u Niu-Yorku / Lidiia Korsun // Chas i Podii. – 2011. – # 21. – 25 travnia; Kostenko L. Pershyi ukrainskyi festyval u Petr-Amboi / Larion Kostenko // Mist. – 2013. – 27 chervnia; Kostenko L. Try dni pisen i tantsiv u Niu-Yorku / Larion Kostenko // Mist. – 2013. – 23 travnia; Kuleshko G. Sezon parafiialnykh festyvaliv – rozpochavsia! / Galyna Kuleshko // Chas i Podii. – 2006. – # 32. – 10 serpnia; Lyskyi B. Ukrainskyi festyval vidbuvsia v Oregoni / Bohdan Lyskyi // Svoboda. – 2012. – # 35. – S. 13; Marusyk N. Parafiialnyi festyn pry parafii sv. Volodymyra i Olhy / Nastasiia Marusyk // Chas i Podii. – 2014. – # 37. – 11 veresnia; Sviatochna zustrich v Kliubi Emerytiv v Chykago / N. F. // Svoboda. – 1996. – Ch. 34. – S. 3; Slyzh L. Ukrainskyi festyval u Glen-Spei / Lidiia Slyzh //

Mist. – 2013. – 17 zhovtnia; Uhryna H. Festyn na parafii sv. Volodymyra i Olhy / Halyna Uhryna // Chas i Podii. – 2013. – # 37. – 12 veresnia; Uhryna H. Yuktoberfest na parafii sv. Yosyfa Obruchnyka / Halyna Uhryna // Chas i Podii. – 2013. – # 34. – 22 serpnia; Fedorchuk O. Kontsertom pidtrymaly kyivskyi Maidan / Oleksander Fedorchuk // Svoboda. – 2014. – # 15. – S. 18; Khmelkovskyi L. Ukrainska tserkva provela pershyi festyval / Levko Khmelkovskyi // Svoboda. – 2013. – # 28. – S. 9; Tsenhlevych I. Na festyvali v tserkvi sv. Troitsi / Iryna Tsenhlevych // Chas i Podii. – 2011. – # 33. – 18 serpnia; Shtohryn O. Parafiialni festyn v Ukrainskii katolytskii tserkvi Neporochnoho Zachattia m. Palantain / Oksana Shtohryn // Chas i Podii. – 2012. – # 45. – 07 lystopada.

4. Herasymovych-Olynets M. Seminar tserkovnoho spivu / Mariia Herasymovych-Olynets // Svoboda. – 1996. – Ch. 183. – S. 3; Zaviriukha V. Sviato-Sofiiivska seminariia rozpochala navchalnyi rik / Vasyl Zaviriukha // Svoboda. – 2014. – # 44. – S. 7; Konkurs, prysviachenyi istorii UHKTs / Tovarystvo «Sviata Sofiia» // Svoboda. – 2014. – # 17. – S. 9; Lyktei Ya. Vidbulasia Shkola hry na banduri ta khorovoho spivu / Yaroslav Lyktei // Svoboda. – 2010. – # 41. – S. 11; Naibilshe doviriail tserkvi // Mist. – 2013. – 21 liutoho; Planiuiut litni kursy Instytutu im. A. Sheptytskoho // Svoboda. – 1992. – Ch. 20. – S. 1; Pravoslavno-katolytski vidnosyny budut temoiu litnikh kursiv Instytutu im. A. Sheptytskoho // Svoboda. – 1993. – Ch. 60. – S. 1; Smal M. Tserkva vykhovuie patriotiv / Mykola Smal // Svoboda. – 2008. – # 39. – S. 7; U litnikh kursakh Instytutu im. A. Sheptytskoho vzialy uchast vykladachi Lvivskoi Bohoslovskoi Akademii // Svoboda. – 1995. – Ch. 146. – S. 3; Khraplyva-Shchur L. Khto dopomozhe nashym prykhylnykam? / Lesia Khraplyva-Shchur // Svoboda. – 1997. – Ch. 29. – S. 4; Chykagska hromada vshanuvala Instytut im. Mytropolyta Andreia // Svoboda. – 1997. – Ch. 12. – S. 4.

5. Ivanyshyn-Uhryna S. Otets Mykola Buriadnyk: «Sluzhba Bozha vazhali ne povynna zakinchuvatysia v khrami» / Svitlana Ivanyshyn-Uhryna // Chas i Podii. – 2012. – # 31. – 01 serpnia; Ivanyshyn-Uhryna S. Otets Mykhailo Kuzma, nastoiatel tserkvy Neporochnoho Zachattia u m. Palantain: «Ya namahaius skerovuvaty parafiiu do yednosti, liubovi, rozvytku dukhovnoho zhyttia» / Svitlana Ivanyshyn-Uhryna // Chas i Podii. – 2013. – # 49. – 05 hrudnia; Ivanyshyn-Uhryna S. Otets Yaroslav Mendiuk, nastoiatel parafii sv. Yosafata: «Moia osobysta mriia – shchob u maibutnomu parafiia nazavzhdy zalyshylasia ukrainskoiu, hreko-katolytskoiu, a ne prosto katolytskoiu skhidnoho obriadu» / Svitlana Ivanyshyn-Uhryna // Chas i Podii. – 2013. – # 41. – 10 zhovtnia; Tsenhlevych I. Nastoiatel tserkvy Neporochnoho Zachattia u m. Palantain – o. Mykhailo Kuzma: «Nasha parafiia malenka, ale maie velyke sertse» / Iryna Tsenhlevych // Chas i Podii. – 2012. – # 42. – 17 zhovtnia.

6. Ilarion (Mytropolyt) Ukrainska tserkva: Narysy z istorii Ukrainskoi Pravoslavnoi Tserkvy : U 2 t. – Vinnipeg : Vydannia Konsystorii UHPTserkvy v Kanadi, 1982. – 364 s.

7. Kalach V. Relihiia ta ukrainske natsiietvorennia / V. Kalach // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka. Ukrainoznavstvo. – 2010. – # 14. – S. 54-56.

8. Lypynskyi V. Relihiya i tserkva v istorii Ukrainy / V. Lypynskyi. – K. : Rada, 1995. – 111 s.
9. Paslavskyi I. Mizh Skhodom i Zakhodom. Narysy z kulturno-politychnoi istorii Ukrainskoi Tserkvy / Ivan Paslavskyi. – Lviv : Strim, 1994. – 143 s.
10. Khmelkovskyi L. Albom do 100-richchia parafii / Levko Khmelkovskyi // Svoboda. – 2013. – # 34. – S. 11.